

N:o 168.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändring i det med staden Hälsingborg träffade aftal i fråga om Skånska husarregementets förläggning; gifven Stockholms slott den 19 april 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva,

att, därest i det med Hälsingborgs stad träffade aftal om förläggning till staden af Skånska husarregementet göres den ändring, att endast fem skvadroner af regementet dit förläggas, de i Riksdagens skrifvelse den 20 maj 1903, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande till staden Hälsingborg af ifrågavarande regementes nuvarande kasernområde m. m., angifna fastigheter må till staden upplåtas under de förändrade villkor, som betingas af stadsfullmäktiges i Hälsingborg beslut härom den 16 innevarande månad.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom.

GUSTAF.

Lars Tingsten.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 19 april 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Departementschefen, statsrådet Tingsten anförde härefter:

»Vid 1904 års Riksdag väcktes inom Andra Kammaren motion därom, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes efter utredning för Riksdagen framlägga förslag, om och i hvad mån vårt kavalleri kunde jämnare fördelas, så att den i fredstid uti Norrland förlagda kavalleristyrkan finge en af behofvet oafvisligen påkallad förstärkning. Motionen hänvisades till Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 5 och blef af utskottet tillstyrkt med den förändring, att orden »en af behofvet oafvisligen påkallad förstärkning» er-

sattes med orden »den af behovet påkallade förstärkningen». Utskottets hemställan blef af Andra Kammaren bifallen med 120 röster mot 62.

Ärendet öfverlämnades därefter till Första Kammaren, som hänvisade detsamma till tillfälliga utskottet n:o 2. Utskottet yttrade i slutet af sin motivering följande: »Då utskottet emellertid på grund af vid flera tillfällen gjorda uttalanden från regeringens sida har all anledning att antaga, det Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst vid behovet af en förstärkning af den under fredstid i Norrland förlagda kavalleristyrkan och således icke lärer underlåta att, om och när sådant anses kunna och böra ske, därom framlägga förslag, anser utskottet en skrifvelse i frågan till Kungl. Maj:t icke för närvarande vara påkallad». Med anledning häraf hemställde utskottet, att Första Kammaren icke måtte biträda det af Andra Kammaren i ärendet fattade beslut. Utskottets hemställan segrade med 65 röster mot 39, hvilka afgåfvos för Andra Kammarens beslut, dock med utelämnande af den därtill hörande motiveringen.

Ehuru frågan genom kamrarnas skiljaktiga beslut sålunda förföll, ansåg emellertid Kungl. Maj:t sig böra ägna densamma uppmärksamhet och beslöt genom nådigt bref den 30 september 1904 och nådig generalorder samma dag att ställa generalmajoren m. m. *K. G. Bildt*, dåvarande öfverstarna m. m. *A. O. F. von Arbin* och *L. H. Tingsten* samt öfversten m. m. grefve *E. C. G. Oxenstierna* till chefens för landtförvarsdepartementet förfogande för att verkställa utredning angående behovet af ytterligare kavalleri i Norrland och sättet för fyllande af detta behof.

De sålunda tillkallade sakkunnige — som i det följande torde få benämnas kavallerikommittén — fullgjorde sitt uppdrag år 1905 och öfverlämnade den 31 januari samma år till chefen för landtförvarsdepartementet »Utredning och förslag angående behovet af ytterligare kavalleri i Norrland». För hufvudinhållet af detta betänkande anhåller jag att nu få lämna redogörelse för att sedermera öfvergå till de öfverdetsamma infordrade och afgifna yttranden.

Kavallerikommittén framhåller inledningsvis, att numera finnes icke fog för den åsikten, att Norrland i allmänhet samt särskildt öfre Norrland — hvartill torde böra hänföras i främsta rummet Norrbotten, men äfven Västerbotten och mellersta Norrland (Västernorrland—Jämtland) — skulle utgöra mindre sannolika krigsskådeplatser än öfriga delar af vårt land. Krigsskådeplatsen i Norrbotten kunde sägas äga en med öfriga sannolika krigsskådeplatser åtminstone jämbördig betydelse. I vissa fall

Kavalleri-
kommitténs
utredning och
förslag.

kunde den blifva den viktigaste. Under sådana omständigheter framträdde gifvetvis behovet af kavalleri därstädes i ungefär enahanda grad som i sydligare landsändar, förutsatt dock att förhållandena i de bygder, som här afsåges, icke omöjliggjorde eller så godt som uteslöte användningen af kavalleristyrkor, som kunde räknas i skvadroner och regementen.

Efter en undersökning af terrängförhållandena i Norrland, särskildt vägnätet och terrängen på sidan om vägförbindelserna — enskildheterna häraf hafva icke införts uti det officiella betänkandet — gör kommittén på anförda skäl gällande, att *kavalleri redan under nuvarande förhållanden sommartid såväl som vintertid funne vidsträckt användning i Norrbotten, samt att odlingens utbredning och kommunikationernas utveckling i vårt nordligaste län komme att framgent skapa vidgade områden och nya riktningar för kavalleriets verksamhet.*

I anslutning till detta uttalande tager kommittén under öfvervägande, huruvida icke vid krigstillfälle Norrlands dragonregemente skulle vara tillräckligt för lösandet af de kavalleristiska uppgifterna i öfre Norrland, samt, i motsatt fall, huruvida icke det ytterligare behovet af kavalleri skulle kunna fyllas genom transport å järnväg från södra eller mellersta Sverige. Båda dessa spörsmål besvaras af kommittén med nej på följande hufvudsakliga grunder.

Norrlands dragonregemente vore icke och kunde icke anses vara för ändamålet tillräckligt i betraktande af de stora områden, hvaröfver ett i Norrbotten uppträdande kavalleri måste fördela sin verksamhet och följaktligen äfven sina krafter, den utsträckta front, hvars åtminstone viktigare tillgångar det måste iakttaga och om möjligt trygga, de många riktningar, i hvilka spaningstjänsten måste bedrifvas och underrättelseväsendet ordnas, samt de betydande afstånd, som krigsskådeplatserna därstädes erbjöde. Därtill komme, att förhållandena vid krigstillfälle kunde blifva sådana, att krigsledningen funne sig föranlåten att kvarlämna Norrlands dragonregemente i Västerbotten.

Att vid krigsutbrott från södra eller mellersta Sverige transportera kavalleri till mellersta och öfre Norrland vore en åtgärd, som *genast* måste tillgripas, därest man icke redan i fredstid sörjt för tillgodoseendet af det behof i fråga om detta truppslag, som under alla förhållanden förefunnes därstädes från och med mobiliseringens första dag eller till och med redan vid fara för krig. Men denna åtgärd, som redan i och för sig, eller hvad själfva transporten vidkomme, vore eller kunde vara förenad med afsevärda vanskligheter och allvarsamma olägenheter, ledde näppeligen till det resultat, som därmed egentligen afsåges. Detta

gällde naturligen i främsta rummet Norrbotten. Genom att först vid krigsutbrott transportera kavalleri till en så aflägsset belägen krigsskådeplats som vårt nordligaste län löpte man fara, att kavalleriet komme för sent, samt att detsamma kunde komma fram i sådant tillstånd, att det behöfde någon tid för att återhämta sina krafter, innan det kunde anses operationsdugligt och redo att begynna en verksamhet, som redan borde hafva tagit sin början. Därtill vore att märka, att det sålunda transporterade kavalleriet komme att träda inför helt och hållet främmande förhållanden i geografiskt, topografiskt och klimatisk afseende, förhållanden, med hvilka det alldeles icke vore förtroget, samt att detsamma icke ägde någon bekantskap med eller kännedom om den krigsskådeplats, hvarpå detsamma skulle uppträda. *Atgärden i fråga kunde sålunda förfela och komme med all sannolikhet att förfela sitt syfte.*

Med hänsyn till nu berörda förhållanden kunde det behof af kavalleri, som vid krigsutbrott gjorde sig gällande i Norrland, icke ses till godo på ett tillfredsställande sätt, med mindre än att en såsom erforderlig befunden kavalleristyrka förlades dit redan i fredstid samt därstädes utbildades och öfvades. Just ur *utbildningens* synpunkt talade många skäl, hvilka uti kommitténs betänkande närmare utvecklas, för att *det i Norrland nu befintliga kavalleriet redan i fredstid ökades, och att denna ökning i främsta rummet komme Norrbotten till godo.* Men det funnes äfven starka skäl för att förlägga kavalleri till *mellersta Norrland.*

I fortsättningen af utredningen ägnar kommittén uppmärksamhet åt *rekryteringsförhållandena*: möjligheten att rekrytera officerskadern, underbefälskadern och den öfriga fast anställda (den meniga) personalen samt tillgången på värnpliktige.

Hvad anginge möjligheten att rekrytera ett uti Norrbotten förlagdt kavalleritruppförband, kunde man på grund af den hittills vunna erfarenheten knappast säga, att officersvakanserna vid de norrländska truppförbanden, hvilkas officerskårer under det senaste årtiondet väsentligt ökats, i vissa fall fördubblats, gäfvade anledning till några större farhågor beträffande rekryteringen af nämnda kårer. Rekryteringen af de norrländska regementenas underofficerskårer hade hittills icke mött några svårigheter. I kvalitativt afseende vore denna rekrytering beroende af, huru rekryteringen af manskapspersonalen, korpralsgraden såväl som den meniga personalen, komme att utfalla. I fråga om bedömandet af utsikterna för anskaffning af manskapspersonal vid till Norrland ytterligare förlagda kavalleritruppförband funnes icke något tillförlitligt material att bygga på. För öfrigt hade volontäranskaffningsförhållandena, särskildt vid infanteriet och kavalleriet, under de senaste åren icke be-

funnit sig i det normala tillstånd, att man däraf kunde för framtiden draga några resultat med anspråk på giltighet. Om man jämförde antalet effektiva och vakanta volontärnummer vid Norrlands dragonregemente samt Skånska husar- och dragonregementena, kunde man icke draga den slutsatsen, att det skulle blifva omöjligt eller förenadt med större svårigheter än på många andra orter i vårt land att anskaffa manskapspersonal för de ökade kavalleristyrkor, som det kunde ifrågakomma att redan under fredstid förlägga i Norrland.

Folkmängdstillväxten inom sjätte arméfördelningsområdet under tioårsperioden 1893—1903, antalet lefvande födde mankön under tjuguarperioden 1881—1901 samt antalet inskrifningsskyldiga under perioden 1894—1904 ställde utsikterna rörande den framtida tillgången på värnpliktige inom nämnda område uti en icke alltför ogynnsam dager. Den för stärkandet af det norrländska kavalleriet erforderliga uttagningen af värnpliktige behöfde emellertid ökas endast efter hand, men det skulle — såsom ett af kommittén uppgjort förslag utvisar — vara möjligt att inom sjätte arméfördelningsområdet genast uttaga värnpliktige till två femskvadronregementen, utan att i någon afsevärd mån minska uttagningen för öfriga specialtruppslag och utan att minska infanteriregementenas värnpliktskontingenter, förutom vid Västernorrlands regemente, som för närvarande i jämförelse med de öfriga infanteriregementena kunde sägas hafva ett till ungefär 100 man uppgående öfverskott af värnpliktige.

Sin mening angående de rekryteringsförhållanden, om hvilka här är fråga, sammanfattar kommittén sålunda: 'Den utredning, som nu blifvit gjord, rörande möjligheten att rekrytera personalen, den fast anställda såväl som den värnpliktiga, vid ytterligare till Norrland förlagda kavalleritruppförband, synes icke böra verka afrådande i fråga om stärkandet af det norrländska kavalleriet och därmed förenade organisationsåtgärder, då nämligen dessa i öfrigt torde få betraktas såsom i militäriskt afseende väl grundade och för försvaret gagneliga'.

Den frågan, med hvilken styrka kavalleriet i Norrland borde i fredstid ökas, för att behofvet därstädes af detta truppslag skulle på ett efter förhållandena tillfredsställande sätt varda tillgodosedt, besvarar kommittén — som bestämdt gör gällande den åsikten, att kavalleriet i Norrland borde redan i fredstid förstärkas — uppå särskildt angifna skäl på det sätt:

att ökningen för Norrbotten borde utgöras af ett truppförband, motsvarande fem skvadroner, och för mellersta Norrland af ett lika stort truppförband; samt

att Norrbottens behof af kavalleri borde i främsta rummet och snarast möjligt fyllas.

I fråga om förläggandet af kavalleri redan i fredstid till mellersta Norrland — där dock enligt kommitténs uppfattning behöfvat af kavalleri icke kunde anses så angeläget som i Norrbotten — var en af kommitténs ledamöter, öfverste von Arbin, af skiljaktig mening. En sådan förläggning syntes honom icke nödvändig, då enligt hans åsikt kavalleri utan större svårighet kunde vid krigsutbrott transporteras från annan del af landet till mellersta Norrland.

Sedan kommittén sålunda dels motiverat nödvändigheten af att stärka kavalleriet i Norrland, dels angifvit den styrka, hvarmed detta ändamålsenligen borde ske, öfvergår kommittén till den senare delen af uppdraget eller sättet för fyllandet af det uppställda behöfvat.

'Visserligen kan det', yttrar kommittén, 'vid första påseende synas, som om stärkandet af det norrländska kavalleriet enklast skulle kunna åvägabringas genom att nyuppsätta de såsom erforderliga befunna kavalleritruppförbanden. Denna utväg leder emellertid till väsentligen ökade kostnader för statsverket. Då det dessutom näppeligen torde kunna sägas, att en ökning af det svenska kavalleriet *i dess helhet* är att räkna bland de försvarsangelägenheter, som i första rummet böra tillgodoses, synes lösningen af frågan böra sökas uti en annan riktning'.

Utaf de öfriga sätt, som kunde tänkas komma i fråga för fyllande af Norrlands behof af kavalleri, borde man, enligt kommitténs mening, i främsta rummet taga i öfvervägande det, som afsåge en *omreglering af kavalleriets nuvarande förläggning*. Härvid kommer kommittén till det resultat, att stärkandet af det norrländska kavalleriet borde åvägabringas genom att redan i fredstid förflytta viss styrka af de uti Skåne förlagda tio-skvadronsregementena till Norrland. De fördelar, som därigenom stode att vinna, vore vida öfvervägande därmed förenade olägenheter, samt under vissa eventualiteter af sådan betydelse, att desamma måste skattas synnerligen högt. Vid öfvervägande af hithörande förhållanden ville kommittén förorda en sådan lösning af den norrländska kavallerifrågan, att fem skvadroner af Skånska husarregementet förlades till Norrbotten, hvars behof af kavalleri borde i främsta rummet och snarast möjligt ses till godo, samt att sedermera, i sinom tid, motsvarande styrka af Skånska dragonregementet förflyttades till mellersta Norrland.

För de åtgärder, som för sådant ändamål blefve erforderliga, lämnar kommittén redogörelse äfvensom för därmed sammanhängande kostnader. Det torde dock i detta sammanhang icke vara behöfligt att ingå

på hithörande enskildheter. Till desamma blifver det tillfälle att längre fram återkomma.

Beträffande sättet att tillgodose Norrlands behof af kavalleri hafva, under behandlingen af denna fråga, framställts förslag dels om förläggning af en mindre styrka än ett vanligt regemente — och har därvid i allmänhet afsetts två skvadroner — till Norrbotten, dels om anordnande därstädes af en kavalleriskola eller s. k. skolskvadroner. Båda dessa förslag upptager kommittén till granskning, men finner sig icke kunna förorda någotdera.

Förläggning af endast två skvadroner till Norrland motsvarade nämligen icke ändamålet, hvarjämte tungt afgörande skäl af organisativteknisk art kunde anföras såväl mot förslaget att dit förflytta två skvadroner från de skånska tio-skvadronsregementena, när därigenom bestående truppförbands utbildnings- och mobiliseringsförhållanden rubbades, som mot förslaget att anordna en kavalleriskola, när ur andra synpunkter en sådan kommendering icke skulle fylla sitt ändamål. Den till skolan kommenderade personalen kunde nämligen icke sägas vara i tillfredsställande grad förtrogen med förhållandena inom den landsdel, där den skulle uppträda, förrän vid slutet af fullgjord kommendering. En från samtliga kavalleriregementen sammandragen skola, hvars hästar icke skulle vara att påräkna vid deras mobilisering, komme att ur denna synpunkt medföra beaktansvärda olägenheter.

Öfver kavallerikommitténs utredning och förslag hafva yttranden afgifvits af cheferna för Första och Sjätte arméfördelningarna, inspektören för kavalleriet, chefen för generalstaben samt arméförvaltningen å fortifikations-, intendents- och civila departementen.

Chefen för
Första armé-
fördelningen.

Chefen för Första arméfördelningen, hvilkens yttrande är dagtecknad den 21 februari 1905, anser, att förläggandet af ett kavalleriregemente till mellersta Norrland icke vore erforderligt, hufvudsakligen af det skäl att det kavalleri, som därstädes kunde vara af nöden, utan svårighet kunde vid krigsutbrott dit förflyttas från andra delar af landet.

Till Boden (Norrbotten) borde, enligt hans mening, icke förläggas ett helt kavalleriregemente, utan endast ett detachment om två skvadroner, närmast afsedt för samverkan med fästningens besättning och för Norrbotten. Mot förläggandet af ett helt kavalleriregemente till denna landsdel talade hufvudsakligen de svårigheter, som klimat och terräng därstädes beredde kavalleriet. Fördelarna af en dylik anord-

ning skulle dessutom icke uppväga olägenheterna af, att kavallerifördelningen — den har hittills afsetts att sammansättas af Skånska husar- och dragonregementena — såsom sådan upphörde att finnas till. Under nuvarande förhållanden vore kommitténs förslag i fråga om den fast anställda personalens och de värnpliktiges rekrytering så godt som utförbart.

Chefen för Första arméfördelningen instämmer i kommitténs åsikt, att det icke kunde vara lämpligt att tillgodose det af honom erkända behovet af två skvadroner i Boden genom att dit förlägga ett motsvarande antal skolskvadroner. Däremot skulle det icke möta stora svårigheter att till Boden kommendera en skvadron från hvarterda Skånska husar- och dragonregementet. Dessa skvadroners hästar borde ständigt kvarstå i Boden, men den fast anställda personalen ombytas hvar annat år. De värnpliktige skulle årligen ditsändas från Skåne för att vid ifrågavarande skvadroner fullgöra sin värnplikt. Det manskap, som vid mobilisering vore erforderligt för att uppbringa skvadronerna till fältstyrka, skulle efter en snabb samling i Skåne med järnväg afsändas till Boden.

Slutligen framhåller chefen för Första arméfördelningen ändamålsenligheten af att till stöd för kavalleriet i Norrbotten borde upprättas en särskild spaningskår, samt att maskingevärsafdelningar borde tilldelas det norrländska kavalleriet.

I sitt den 25 februari 1905 afgifna yttrande framhåller *chefen för Sjätte arméfördelningen*, att förslaget att förlägga ett kavalleriregemente till *Norrbotten* vore med hänsyn till försvaret i norr af stor vikt och väl värdt att genomföras, om han än icke ansåge det beröra det enda eller ens det viktigaste af Norrlands försvarsintressen, och om han än icke kunde på kavalleriets verksamhet i Norrland ställa fullt så stora förväntningar, som kommittén syntes göra.

Chefen för
Sjätte armé-
fördelningen.

Förslaget borde dock enligt hans åsikt helst hafva satts i samband med upprättande af en spaningskår, hvartill han i underdånig skrifvelse den 30 oktober 1904 afgifvit förslag, enär kavalleriet utan stöd af en sådan kår saknade tillräcklig motståndskraft mot infanteri samt förmåga att utanför vägarna genomföra spanings- och stridsuppgifter.

Arméfördelningschefen ansåge emellertid förslaget äfven utan en dylik, kavalleriet kompletterande kår värdt att genomföras, men endast under villkor, att det kunde ske, utan att det eftersträfvade krafttillskottet vunnes på bekostnad af öfriga truppslags, i främsta rummet infanteriets, mobilisering och förmåga att i krig på tillfredsställande sätt

fylla sina uppgifter. En undersökning af hithörande förhållanden hade emellertid öfvertygat honom, att Sjätte arméfördelningens redan förut svaga och otillräckliga rekryteringskällor, såväl i fråga om all fast anställd personal som framför allt i fråga om värnpliktige, icke för närvarande medgäfvade förslagets genomförande, därest icke på samma gång anordningar kunde träffas för utjämnande af det underskott i tillgången på värnpliktige, hvilket redan nu förefunnes och hvilket, om förslaget komme till genomförande, ytterligare stegrades.

Förslaget syntes honom därför förutsätta och betinga särskilda anordningar för höjande af tillgången på utbildade värnpliktige inom första uppådet vid arméfördelningens infanteri — möjligen också vid något af de andra trupplagen.

Behovet af att förlägga ett kavalleriregemente till *mellersta Norrland* syntes chefen för Sjätte arméfördelningen icke synnerligen trängande, hvarförutom betingelser för förslagets genomförande inom den föreslagna tidrymden icke syntes honom förefinnas.

Inspektören
för kavalle-
riet.

Inspektören för kavalleriet afgaf sitt yttrande den 2 mars 1905. I detsamma framhåller han, att honom bibragts den öfvertygelsen, att förläggandet af ett kavalleritruppförband till Norrbotten vore för denna landsdels lyckliga försvar af den allra största vikt och betydelse. Behovet af kavalleri vid operationer i *Norrbotten* syntes honom så stort, att ett regemente under alla förhållanden ovillkorligen erfordrades därstädes.

Inspektören för kavalleriet gör i sammanhang härmed på anförda skäl gällande, att intet till Norrbotten söderifrån vid mobiliseringstillfälle upptransporteradt förband kunde ersätta ett därstädes förlagdt. Nödvändigheten af i Norrbotten förlagdt och öfvadt kavalleri syntes honom icke med fog kunna bestridas.

Förslaget att lösa frågan enbart genom bildandet af skolskvadroner afstyrkes af kavalleriinspektören på ungefär enahanda skäl, som anförts af kommittén. Den principiellt enda rätta lösningen af frågan syntes honom vara förläggandet till Norrbotten af ett inom sjätte arméfördelningsområdet, så långt möjligt vore inom nyssnämnda landskap, rekryteradt truppförband.

Efter att hafva undersökt de olägenheter och svårigheter, hvilka enligt hans åsikt ovedersägligen vore förenade med förverkligandet af den utaf honom eftersträfvade lösningen af den norrländska kavallerifrågan, kommer inspektören för kavalleriet till det resultat, att till Norrbotten borde förläggas ett kavalleriregemente om fem skvadroner, dock endast under uttrycklig förutsättning att särskilda åtgärder vidtoges för

att under alla förhållanden trygga regementets mobilisering i hvad anginge möjligheten att hastigt försättas på krigsfot. Äfvenså borde officerskårens rekrytering, volontärkaderns fulltalighet samt tillgången på och urvalet af lämpliga värnpliktige betryggas.

Den föreslagna förflyttningen af ett regemente om fem skvadroner till *mellersta Norrland* syntes inspektören för kavalleriet icke komma att afsevärdt gagna det därmed afsedda ändamålet, hvarför han icke kunde biträda densamma. Han vore af den åsikten, att till skydd af vare sig en längre kust- eller förbindelsesträcka vore kavalleriet ingalunda lämpadt, så framt det icke tillfälligtvis befunne sig just på den hotade platsen. Genom denna förflyttning skulle för öfrigt kavallerifördelningen minskas, så att den blefve för ringa för sitt ändamål. Mot den föreslagna åtgärden talade äfven rekryteringsförhållandena i Norrland.

Icke heller kunde han, såsom under diskussionen i den norrländska kavallerifrågan yrkats, tillstyrka en förflyttning af ett kavalleritruppförband om fem skvadroner från Skåne till mellersta Sverige i stället för till mellersta Norrland. Fördelarna af en sådan ändrad förläggning skulle nämligen mer än uppvägas af det förhållandet, att samöfning i fredstid af de för den själfständiga kavallerienheten (kavallerifördelningen) afsedda förbanden icke skulle låta sig göra.

Chefen för generalstaben säger uti sitt den 7 april 1905 afgifna yttrande, bland annat, att han funne det helt naturligt, att den fullständiga bristen vid vår landsgräns mot öster på för spaningstjänst särskildt öfivad trupp framkallat tanken på en omgruppering till *Norrbottens* förmån af vårt i förhållande till landets utsträckning opropor-tionerligt sammanhopade kavalleri. Utan ett i de nordliga gränsbyg-derna fullt hemmastadt och för sin blifvande verksamhet särskildt utbildadt organ för den strategiska spaningstjänsten befarade han ock, att krigsledningen komme att vid början af ett fälttåg ställas inför mycket vanskliga uppgifter.

*Chefen för
generalstaben.*

Att kavalleri under stor del af året kunde motsvara de kraf, som spaningstjänsten i dessa trakter uppställde, ville *chefen för generalstaben* icke bestrida. I fråga om kavalleriets brukbarhet och taktiska användning under den snörrikaste perioden af den norrbottniska vintern väntade dock så många problem på sin lösning, att han för det dåvarande icke vågade tillråda en definitiv förflyttning af hela kavalleritruppförband till de nordligaste gränstrakterna.

Ett slutgiltigt svar på dessa för hela landets värnande så viktiga frågor syntes dock ej kunna vinnas, med mindre kavalleri under längre

tid i följd gäfves tillfälle att bedrifva fältmässiga öfningar inom området öster om Lule älf. För detta ändamål stode icke annat medel till buds än kommenderande på viss tid af kavalleri från sydligare delar af Sverige till dessa trakter.

Förutsatt emellertid att under någon tid fortgående iakttagelse i taktiskt hänseende skulle utfalla till förmån för en permanent förläggning af kavalleri till Norrbotten, kvarstode dock svårigheter i organisativt hänseende, hvilka endast genom anlitande af andra truppförbands rekryteringsresurser kunde öfvervinnas. Man vore nödsakad att räkna med ogynnsamma siffror och koncentrera ansträngningarna på att utfinna medel af mera tillfällig art att det oaktadt under alla omständigheter genomföra organisationen.

En hufvudfordran på ett gränskavalleri vore ständig beredskap att omedelbart efter order utrycka med full fältstyrka. För att tillgodose denna fordran framställer chefen för generalstaben förslag, hvarigenom såväl densamma skulle kunna uppfyllas som hela regementets mobilisering säkerställas under synnerligen ogynnsamma konjunkturen.

Sin åsikt beträffande förflyttning af ett kavalleriregemente till *Norrbotten* sammanfattar generalstabschefen så, att en dylik förflyttning hvarken ur organisations- eller mobiliseringssynpunkt kunde sägas vara förenad med oöfvervinneliga svårigheter, men det oaktadt icke borde sättas i verket, utan att vissa spörsmål rörande kavalleriets användning och uppträdande i nordligaste delen af riket dessförinnan vunnit sin lösning.

Beträffande förläggningen af kavalleri till *mellersta Norrland* säger chefen för generalstaben, att det icke kunde förnekas, att en förflyttning norrut af ännu en utaf de i Skåne förlagda kavalleribataljonerna skulle främja kavalleriets användning i fält. Det vore nämligen genom kavalleriets nuvarande koncentring i sydligaste delen af riket förenadt med stora svårigheter att i tid bringa detta truppslag i verksamhet, där det bäst behöfdes.

En fredsförläggning inom *mellersta Norrland* ansåge han dock dels vara alltför litet afpassad för det fall, att större kavalleristyrkor behöfde koncentreras inom de känsligare landsdelarna söder om Dalälven, dels alltför hårdt drabba det ur rekryteringssynpunkt svagaste arméfördelningsområdet. En förläggning längre söderut, exempelvis till Falun, vore i så fall lämpligare.

Chefen för generalstaben kommer därför till den slutsatsen, att en permanent förläggning af ett kavalleriregemente till *mellersta Norrland* vore hvarken i strategiskt hänseende tillräckligt motiverad eller ur rekryteringssynpunkt tillrådig.

Arméförvaltningen å intendents- och civila departementen har i skrifvelse den 9 juni 1905 förklarad, att departementen icke haft något att erinra mot de beräkningar, som gjorts i kommitténs utredning, i hvad dessa beräkningar berörde de af departementen förvaltade anslag.

Arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet har i skrifvelse den 8 mars 1905 såsom sitt yttrande öfverlämnat ett den 6 mars samma år af chefen för fortifikationen afgifvet utlåtande. Detta omfattar endast den i kommitténs utredning och förslag berörda byggnadsfrågan, beträffande hvilken nämnde chef gjort vissa erinringar.

Innan jag fortsätter med behandlingen af förslaget att förlägga ytterligare kavalleri till Norrland, torde det tillåtas mig att, så kort sig göra låter, beröra ett annat förslag, som äger, åtminstone till en viss grad, sammanhang med den norrländska kavallerifrågan, nämligen en af *chefen för Sjätte arméfördelningen* i skrifvelse den 31 oktober 1904 — således under den tid då kommitténs arbeten pågingo — gjord framställning angående uppsättandet af en särskild *spaningskår*, en kombinerad hjulryttar- och skidlöpartrupp, i Norrbotten.

Spaningskår i
Norrboten.

Denna framställning afsåg hufvudsakligen, att en spaningskår bestående af bataljonsstab och två kompanier skulle uppsättas samt, sedan Norrbottens regemente flyttat till Boden, förläggas å Notviken. Hvardera kompaniet skulle, utom den fast anställda personalen, räkna 150 värnpliktige uttagna helst på frivillighetens väg inom femte och sjätte arméfördelningsområdena bland uti skidlöpning och velocipedåkning kunniga värnpliktige. Dessa skulle fullgöra sin tjänstgöring i en följd och deras utbildningstid borde helst utsträckas till 365 dagar. För att städse en del af kåren skulle vara tillfredsställande utbildad skulle de värnpliktige inkallas i två omgångar, ena hälften på våren och andra hälften på hösten. Den fast anställda personalen skulle uppföras på en särskild stat, men endast för viss tid kommenderas till kåren och kvarstå öfver stat vid egna regementen. Kåren skulle vintertiden uppträda på skidor och sommartiden på velociped i ungefärlig öfverensstämmelse med en liknande organisation i Norge. Förslagets genomförande beräknades medföra en årlig kostnadsökning af i rundt tal 158,000 kronor, hvartill komme utgifter för utrustning, materiel m. m.

Öfver denna framställning hafva yttranden infordrats från kavallerikommittén samt från chefen för generalstaben.

Kommittén fann förslaget att organisera en spaningskår i Norrbotten icke ändamålsenligt. Kåren kunde icke ersätta eller träda i stället för kavalleri. Oafsedt den omständigheten, att åtskilliga viktiga grenar af vägnätet i Norrbotten icke vore synnerligen gynnsamma för velocipedåkning, vore hjulryttartruppen så godt som uteslutande bunden vid de större vägarna, under det att kavalleri utbredd sin verksamhet på sidan om vägförbindelserna öfverallt, där icke terrängen såsom sådan läde hinder i vägen, på samma gång som samverkan för spanings- och stridsändamål mellan infanteri och kavalleri måste betraktas såsom vida mera resultatrik och vida mera gagnande truppslagens gemensamma uppträdande än den samverkan, som kunde åvägbringas mellan infanteri och hjulryttartrupp. Hvad beträffade skidlöpartrupp såsom ersättare för kavalleritrupp, så kunde en fullt tillfredsställande spaningstjänst i Norrbotten under vanliga vintrar med normala snöförhållanden åstadkommas endast af kavalleri och skidlöpartrupp i förening.

Behovet af en med skidåkning väl förtrogen trupp ansåg kommittén bättre kunna tillgodoses på annat sätt än genom den föreslagna spaningskåren. På tal härom gaf kommittén uttryck åt den förhoppningen, att, sedan tjänstgöringstiden för de värnpliktige vid infanteriet utsträckt till 240 dagar, en väsentlig del af Norrbottens och äfven af Västerbottens regementen skulle kunna uppträda såsom skidåkande infanteri.

Mot den ifrågasatta spaningskårens organisation kunde enligt kommitténs mening bland andra följande erinringar göras. Kåren ägde icke sådan styrka, att den kunde fylla de kraf, som ställdes på densamma. Ändamålsenligheten att för särskild skidlöpartjänst uttaga värnpliktige så långt söderut som i Mälardalen vore icke ådagalagd. Sammansättningen af befälskadern syntes icke äga önskvärd fasthet och stadga; genom de två- eller treåriga kommenderingarna komme kåren snarare att bära skolsystemets prägel än utgöra ett organiskt truppförband. Kåren skulle enligt den föreslagna organisationen icke komma att fylla sitt ändamål.

Kommittén ville visserligen icke förringa betydelsen af det syfte, som funnes uttryckt i den af chefen för Sjätte arméfördelningen gjorda framställningen om upprättandet af en spaningskår för Norrbotten, men beträffande sättet för syftets förverkligande ansåge kommittén, att den ändamålsenliga lösningen af denna fråga icke vore att finna på den väg, som uti förslaget blifvit beträdd.

Chefen för generalstaben, hvilkens yttrande afgafs den 15 april 1905, gör gällande, att man borde bortse från benämningarna »hjulryttartrupp»,

»skidlöpartrupp» och »spaningskår», hvilka syntes kunna föranleda missuppfattning om organisationens egentliga syfte, och i stället lägga hufvudvikten på sträfvan att åstadkomma ett infanteri, färdigt att vid krigsutbrott utrycka omedelbart efter därom erhållen order. Ett sådant infanteri vore oundgängligen af behovet påkalladt, *vare sig kavalleri förflyttades till Norrbotten eller icke*. Chefen för generalstaben ville därför tillstyrka uppsättandet af ett gränsinfanteri, ehuru med något annan organisation än den chefen för Sjötte arméfördelningen föreslagit. Han tillstyrkte sålunda uppsättandet af gränsinfanteri, i förvaltnings- och utbildningsafseende underställt Norrbottens regemente, med två fasta kompanier, en årlig uttagning af 200 värnpliktige till tjänstgöring i en följd samt kommendering söderifrån af en korpralskolekontingent af 100 menige jämte erforderligt befäl.

Det torde tillåtas mig att redan i detta sammanhang få uttala min mening angående upprättandet af en särskild spaningskår för Norrbotten.

Den af chefen för Sjötte arméfördelningen föreslagna organisationen har afstyrkts såväl af kavallerikommittén som af chefen för generalstaben, och detta på grund af såväl allmänt militära som organisativtekniska grunder. De skäl, som kommittén utvecklat mot upprättandet af den ifrågasatta spaningskåren, synas, sedan kommittén afgaf sitt utlåtande, icke hafva förlorat i styrka utan fastmer vunnit i betydelse. Till dessa torde kunna läggas, att Notviken icke synes vara lämpligt såsom förläggningssort för den nya kåren. Det kasernetablissemang (barackbyggnader), som finnes därstädes, kan svårligen komma till användning för att bereda densamma inkvartering, hvarför ett nytt etablissemang helt visst vore erforderligt.

I stället för en af kombinerad hjulryttar- och skidlöpartrupp bestående spaningskår förordar chefen för generalstaben organiserandet af ett särskildt gränsinfanteri. Det vill dock synas, som om denna organisation hufvudsakligen icke vore något annat än en garnisonsförstärkning åt Boden, något som tilläfsventyrs kan komma att visa sig behöfligt, då, såsom jag vid annat tillfälle framhållit, frågan om besättningstrupper i Boden icke i samband med beslutet om därvarande fästningsanläggning erhållit en tillfredsställande lösning. I sakens nuvarande läge finner jag dock icke kunna göra framställning om några åtgärder för upprättandet af någon gränsinfanteritrupp, synnerligast som jag anser, att det syfte, som afses med såväl en särskild spaningskår som särskildt gränsinfanteri i Norrbotten, bör vinnas på andra vägar än de nu berörda. På grund häraf får jag såsom min mening fram-

hålla, att ifrågavarande båda framställningar — i det skick de nu föreligga — icke böra föranleda någon vidare åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Ytterligare
yttranden af
inspektören
för kavalleriet
och chefen
för general-
staben.

Sedan den tidpunkt, då förut omförmälda yttranden afgåfvos öfver kavallerikommitténs utredning och förslag angående behofvet af ytterligare kavalleri i Norrland, hafva omkring två år gått till ända. Under tiden har studiet af de militära förhållandena i denna landsdel, särskildt i öfre Norrland, fortgått samt nya erfarenheter och rön i fråga om dem vunnits. Med anledning häraf anmodade jag i skrifvelse den 25 sistlidne mars inspektören för kavalleriet och chefen för generalstaben att snarast möjligt inkomma med yttranden, huruvida några nya omständigheter tillkommit, som vore ägnade att ytterligare belysa spörsmålet angående ifrågavarande behof och dess fyllande.

I skrifvelse den 30 mars 1907 anför *inspektören för kavalleriet*, att några erfarenheter och rön under tiden, sedan hans underdåniga yttrande den 2 mars 1905 afgafs, ej vunnits, hvilka i någon mån rubbat hans i detsamma uttalade åsikter. Däremot hade iakttagelserna från vinterfältöfningarna åren 1905 och 1906 i Norrland, såsom äfven framhållits i den underdåniga rapporten öfver 1906 års fältöfning, ytterligare styrkt inspektören för kavalleriet i hans uppfattning. Genom dessa fältöfningar i förening med den erfarenhet, som hittills vunnits vid Norrlands dragonregemente, torde det, säger nämnda inspektör, vara ådagalagdt, att ett i Norrbotten särskildt vintertiden opererande kavalleri, för att från början kunna vara fullt förtroget med de alldeles säregna förhållanden och uppgifter, hvilka där komme att möta detsamma, redan i fredstid borde vara förlagdt inom denna del af vårt land. Lika visst vore också, att vårt kavalleri, under denna förutsättning och om det rätt öfvades och rätt användes, kunde göra hären under ett fälttåg i Norrland samma nytta som någonsin eljest.

Chefen för generalstaben framhåller i sitt yttrande, som är dagtecknad den 4 april 1907, att afsaknaden af kavalleritrupp, i fredstid förlagd till Norrbotten, vore så betänklig, att åtgärder syntes honom böra, så snart ske kunde, vidtagas för afhjälpan af denna brist. Han erinrar emellertid därom, att förutvarande chefen för generalstaben, enligt hans under år 1905 afgifna, förut omförmälda yttrande, hyst vissa betänkligheter mot att redan då taga steget fullt ut och tillstyrka öfverförandet till Norrbotten af ett kavalleritruppförband från annan

del af landet. Det ansågs nämligen, att vissa spörsmål rörande kavalleriets användning och uppträdande i nordligaste delen af riket borde före beslutet om öfverflyttningen vinna sin lösning. Det gällde därför nu att tillse, i hvad mån dessa spörsmål blifvit under de senaste åren lösta. I fråga härom yttrar chefen för generalstaben hufvudsakligen följande.

Hvad först anginge *kavalleriets brukbarhet och taktiska användning under den snörrikaste perioden af den norrländska vintern*, torde denna fråga numera vara så utredd, att den ej längre kunde åberopas såsom skäl emot en omgruppering af kavalleriet, hvilken betingades af hänsyn till en ändamålsenlig plan för rikets försvar i dess helhet. Hvad den *personliga utrustningen* beträffade, hade, alltsedan Norrlands dragonregemente förlades till Umeå, omfattande försök pågått vid regementets vinterskolor, hvilka resulterat uti utfärdade bestämmelser för såväl vanlig som förstärkt vinterutrustning. Jämväl frågan om ett *kavalleriregementes fordonsutrustning* för vinterfälttåg hade numera vunnit sin fullständiga lösning, och möjligheten att framföra olika truppslags trängfordon vintertid kunde efter på senaste tid utförda körförsök beräknas varda ytterligare ökad. På grund af det nu anförda funnes, enligt chefens för generalstaben mening, intet hinder ur utrustningsfrågans synpunkt för förläggning till Norrbotten af ett kavalleritruppförband.

I fråga om *utsikterna att rekrytera den fast anställda personalen* samt hvad anginge *värnpliktsstillgången* vid och *mobiliseringen af de nu befintliga truppförband*, hvilka erhöles sina värnpliktiga från landets nordligaste delar, framhåller chefen för generalstaben, att ur dessa synpunkter syntes hinder icke behöfva förefinnas för uppsättandet af en kavalleribataljon i Norrbotten. Den minskning af beväringstillgången, som de båda nordligaste infanteriregementena måste vidkännas genom en sådan åtgärd, behöfde icke, enligt hvad chefen för generalstaben i särskild skrifvelse gör gällande, äfventyra dessa regementens mobilisering. Enligt erfarenheten hade värnpliktskontingenterna inom Sjätte arméfördelningen ständigt ökats, och denna omständighet hade föranledt chefen för nämnda arméfördelning att påkalla särskilda åtgärders vidtagande för truppens inkvartering. Under den i betraktande af folkmängdssiffrans tillväxt sannolika förutsättningen af en tillsvidare jämnt fortskridande ökning af antalet värnpliktsrekryter skulle detta efter sju års förlopp vid Norrbottens och Västerbottens regementen uppgå till öfver 1,600 man.

Departements-
chefens yt-
rande.

Af det anförda torde framgå, att ett verkligt behof af att stärka kavalleriet i Norrland förefinnes. Ingen af de myndigheter, som yttrat sig i frågan, bestrider detta behof, hvad öfre Norrland angår. I likhet med kavallerikommittén hålla såväl chefen för generalstaben som inspektören för kavalleriet före, att en kavalleristyrka om fem skvadroner bör förläggas till Norrbotten. Chefen för Första arméfördelningen gör gällande, att två skvadroner skulle vara för ändamålet tillräckliga, under det att chefen för Sjätte arméfördelningen finner förslaget att förlägga ett kavalleriregemente till Norrbotten vara med hänsyn till försvaret i norr af stor vikt och väl värdt att genomföras.

Den, som på ort och ställe studerar försvaret i Norrbotten, gör sig förtrogen med därpå inverkan förhållanden samt anställer beräkningar öfver den kavalleristyrka, som vid ett mot denna landsdel riktadt anfall från krigets första dag därstädes bör finnas till förfogande, torde näppeligen komma till något annat resultat, än att fem skvadroner äro den minsta styrka, som kan tillgodose behofvet af ifrågasvarande truppdrag. Det kust- och gränsområde, öfver hvilket kavalleriet måste utöfva sin spanande verksamhet, är af så stor utsträckning, och de hufvudriktningar med tillhörande sidovägar, i hvilka det måste utsända sina spaningsdetachement och patruller, så många, att ett kavalleritruppförband om fem skvadroner är mer än väl behöfligt för att fylla denna uppgift samt för att bestrida den kavalleristiska tjänst, som erfordras vid Boden och i dess närmaste omgifningar. Kavallerikommittén yttrar härom, att, om man toge i betraktande den norrbottiska krigsskådeplatsens storlek, antalet af de riktningar, i hvilka spaning borde utföras och underrättelseväsendet ordnas, mångfalden af de uppgifter, som härflöte ur dessa omständigheter, och de kraf, som verkliga krigsoperationer skulle komma att framställa, kunde man vid bedömning af behofvet af kavalleri i Norrbotten icke sätta styrkan lägre än den, som kommittén angifvit, nämligen ett kavalleritruppförband, motsvarande ett fem-skvadronsregemente.

Att det i Norrbotten vid krigstillfälle erforderliga kavalleritruppförbandet bör i fredstid därstädes vara ständigt förlagdt, därför tala synnerligen starka skäl. I annat fall finnes detsamma icke till hands, när det verkligen behöfves, hvartill kommer att kavalleriet, för att såväl sommar- som vintertid kunna fylla sin uppgift vid krigföring i Norrbotten, bör där vara utbildadt, så att det är fullt förtroget med där rådande säregna förhållanden. Liknande åsikt framhålles med skärpa af inspektören för kavalleriet i hans förutnämnda skrifvelse den 30 mars 1907, enligt hvilken han anser det vara ådagalagdt, att ett i Norrbotten

särskildt vintertiden opererande kavalleri bör redan i fredstid vara därstädes förlagdt.

Återstår således den frågan, huruvida de uttalade farhågorna beträffande möjligheten att rekrytera ett till Norrbotten förlagdt kavalleriregemente äro grundade eller icke. Beträffande detta viktiga spörsmål har chefen för Sjätte arméfördelningen i sitt den 20 februari 1905 afgifna yttrande gjort gällande, att rekryteringskällorna inom denna arméfördelning vore svaga och otillräckliga, samt att det af kavallerikommittén framställda förslaget att förlägga ett kavalleriregemente till Norrbotten vore värdt att genomföras endast under villkor, att det kunde ske, utan att det eftersträfvade krafttillskottet vunnes på bekostnad af öfriga truppslags, i främsta rummet infanteriets, mobilisering och förmåga att i krig på tillfredsställande sätt fylla sina uppgifter. Kavallerikommittén hade nämligen, såsom redan framhållits, icke funnit rekryteringsförhållandena erbjuda några särskilda svårigheter, och dåvarande chefen för generalstaben ansåg enligt sitt den 7 april 1905 afgifna yttrande, att dessa svårigheter vore öfverkomliga. Nuvarande chefen för generalstaben finner utsikterna att med volontärer och värnpliktige rekrytera ett till Norrbotten förlagdt kavalleritruppförband alldeles icke mörka.

De åsikter, som kavallerikommittén i denna fråga uttalat beträffande rekryteringsförhållandena och värnpliktstillgången, hafva hittills icke jäfvats af erfarenheten, hvadan svårigheter att rekrytera personalen, den fast anställda såväl som den värnpliktiga, sålunda rättvisligen icke torde böra eller kunna åberopas såsom skäl mot att stärka kavalleriet i öfre Norrland genom att till Norrbotten förlägga en styrka af ett regemente om fem skvadroner. Denna åtgärd synes vara i militäriskt afseende väl grundad och för försvaret i dess helhet gagnelig.

Det är emellertid icke nu fråga om att omedelbart framställa förslag angående förläggning till Norrbotten af ett kavalleritruppförband om fem skvadroner, hvilken styrka, enligt hvad kavallerikommittén föreslagit, skulle tagas ur Skånska husarregementet, utan saken gäller närmast att bereda möjlighet till en sådan åtgärd genom ändring uti det aftal (Bil. I), som i september 1903 träffades mellan Kungl. Maj:t och Kronan samt Hälsingborgs stad angående upplåtelse af mark för Skånska husarregementets nya kavallerietablissemang.

Enligt skrifvelse den 20 maj 1903 har Riksdagen, på framställning af Kungl. Maj:t, medgifvit, att ej mindre det kronan tillhöriga område, 885,000 kvadratfot, omfattande kvarteren Achilles, Morpheus,

Cybele, Iris, Perseus och Aeolus med däremellan befintlig och enligt uppgjord stadsplan för gator afsedd mark samt därå uppförda kasernbyggnader inom Hälsingborgs stad, än äfven Skånska husarregementets nuvarande exercisfält och skjutbaneområde, eller hemmansdelen ^{25/128} mantal n:r 6 Raus i Luggude härad om tillhopa 50 hektar 6 ar 10 kvadratmeter, finge på de af Hälsingborgs stadsfullmäktige enligt beslut den 3 mars samma år erbjudna villkor till staden öfverlåtas, så snart nytt kasernetablissemang för nämnda regemente blifvit uppfördt och till regementet öfverlämnadt samt det nuvarande kasernetablissemanget blifvit fullständigt utrymdt.

Å andra sidan hade staden förbundit sig att till staten upplåta med äganderätt det i punkt 1 af förenämnda aftal omförmälda område af omkring 174 hektar och med nyttjanderätt det i punkt 2 angifna området samt att därjämte betala kontant 900,000 kronor. I öfverensstämmelse härmed blef aftal med staden träffadt under den förutsättning, att ett för nämnda regemente i dess helhet afsedt etablissemang blefve förlagdt till Hälsingborgs stad. Ändring däri torde icke kunna ske, med mindre öfverenskommelse med staden träffas därom. Men då aftalet i fråga kommit till stånd på grund af Kungl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut, lärer detsamma ej heller kunna ändras utan Riksdagens hörande. I betraktande jämväl af hvad i öfrigt förekommit, sedan aftalet med Hälsingborg träffades, torde frågan om Skånska husarregementets förläggning ånyo böra göras till föremål för framställning hos Riksdagen.

Nytt aftal med
Hälsingborgs
stad.

Genom nådigt bref den 28 september 1906 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att med staden Hälsingborg, under vissa angifna förutsättningar, inleda underhandlingar om sådan ändring af det med stadsfullmäktige i nämnda stad ingångna aftal angående Skånska husarregementets förläggande till staden, att aftalet skulle äga bestånd, äfven om endast fem skvadroner kavalleri komme att till staden förläggas. De med anledning häraf inledda underhandlingarna ledde icke till något resultat, men förklarade sig stadsfullmäktige i skrifvelse den 7 mars 1907 gilla ett af stadens kasernkommitté i ärendet den 7 februari samma år till arméförvaltningen afgifvet yttrande med däri framställda villkor och erbjudanden.

I en den 10 denna månad till landtförsvarsdepartementet inkommen underdånig skrifvelse har arméförvaltningen, därest Kungl. Maj:t skulle besluta ändring i förutsättningen för berörda aftal, tillstyrkt ändring af punkterna 7 och 8 i aftalet i hufvudsaklig öfverensstämmelse med

stadsfullmäktiges omförmälda beslut. Därutöfver hade stadsfullmäktige i sin förutnämnda skrifvelse den 7 mars 1907 för medgifvande till den ändrade förutsättningen för det gällande aftalet framställt andra villkor, hvilka dock arméförvaltningen, som meddelat sig med stadens kasernkommitterade, hade anledning antaga ej skulle komma att utgöra hinder för en öfverenskommelse.

Vid stadsfullmäktiges sammanträde den 16 innevarande april förelåg till deras pröfning ett af arméförvaltningen med stöd af de förda underhandlingarna upprättadt förslag, enligt hvilket, med bibehållande af öfriga bestämmelser i nu gällande aftal, punkterna 7 och 8 af det samma skulle erhålla följande förändrade lydelse:

7:o.

»Staden skall till kronan erlægga ett kontant belopp af 450,000 kronor, hvilken summa skall utgå oafkortad utan hänsyn till hvad det nya kasernetablissemanget för de till Hälsingborg förlagda fem skvadronerna af regementet kommer att kosta i uppförande.

Då staden till kronan kontraktsevenligt redan inbetalat 500,000 kronor, skall kronan till staden genast återbära 50,000 kronor jämte 4 procent årlig ränta därå från den 30 december 1904, till dess betalning sker.

8:o.

Det nuvarande exercisfältet och skjutbanan skola af kronan genast utan kostnad till staden öfverlämnas med full äganderätt och fria från in-teckningar mot det att staden, utan hinder af den mellan Kungl. arméförvaltningen och staden den 18 och 21 februari 1905 träffade öfverenskommelse angående tiden för det nya öfningsfältets öfverlämnande till kronan, genast ställer detta fält till kronans disposition. Så snart det nya kasernetablissemanget blifvit fullt färdigt och regementet dit inflyttat samt det nuvarande etablissemanget hunnit fullständigt utrymmas, dock sist före utgången af år 1911, för så vidt icke strejk eller lockout skulle omöjliggöra det nya etablissemangets fullbordande inom denna tid, öfverlåter kronan kostnadsfritt till staden det nuvarande etablissemanget jämte kaserntomten med full äganderätt och gravationsfritt.»

Omförmälda öfverenskommelse af den 18 och 21 februari 1905 mellan arméförvaltningen och staden torde få biläggas detta protokoll (Bil. II.).

Stadsfullmäktige hafva, enligt hvad protokollet vid sammanträdet den 16 innevarande månad utvisar, godkänt arméförvaltningens förslag med den ändring likväl, att däri föreskrifven ränta å det belopp, 50,000

kronor, som staden skulle äga återbekomma, beräknades efter fem procent årligen från den 7 juli 1904 eller den dag, då första afbetalningen å det kontanta belopp, staden skulle erlägga, verkställdes; att tiden för afträddandet af vissa mindre områden utaf den mark, staden skulle öfverlämna till kronan, måtte med hänsyn till nu gällande arrendeafstal och erforderlig expropriation af en del däraf något framskjutas; samt att kronans åtagande enligt punkt 9 af kontraktet att på stadens bekostnad verkställa expropriation af mark utsträcktes äfven till fast egendom, belägen inom det »s. k. farlighetsområdet».

Arméförvaltningen har ansett sig böra tillstyrka antagandet af stadsfullmäktiges sålunda slutligen föreliggande anbud; och anser jag för min del ej heller, att den af stadsfullmäktige föreslagna ändringen bör utgöra hinder för slutlig uppgörelse med staden.

Aproximativa
kostnader.

Enligt senast gjorda beräkningar, sådana de bifogats arméförvaltningens ofvanberörda skrifvelse, skulle ett kasernetablissemang för fem skvadroner i Hälsingborg kosta 1,440,000 kronor samt ett lika stort etablissemang i Boden 1,955,000 kronor, (däraf 300,000 kronor till officersbyggnader), eller tillsammans 3,395,000 kronor. Då Riksdagen år 1902 till kasernbyggnader för Skånska husarregementet beviljade 1,347,000 kronor, och då enligt den ofvan föreslagna ändringen i afstalet med Hälsingborgs stad endast 450,000 kronor skulle erhållas från staden, finnas sålunda till förfogande för uppförande af ifrågasvarande båda kasernetablissemang 1,797,000 kronor, hvadan ytterligare ett anslagsbelopp af $(3,395,000 - 1,797,000 =)$ 1,598,000 kronor skulle erfordras. Såsom redan är antydt ingå uti detta belopp 300,000 kronor till officersbyggnader.

En förflyttning af fem skvadroner ur Skånska husarregementet till Norrbotten skulle i sinom tid föranleda regementets delning i två regementen om fem skvadroner, hvarigenom, enligt hvad kavallerikommittén beräknat, en årlig kostnadsökning af 30,600 kronor skulle uppstå.

Dessa utgiftsbelopp må väl i och för sig anses vara betydande. Men genom den nu ifrågasatta åtgärden att, när tidpunkten är inne, förflytta fem skvadroner ur Skånska husarregementet till Norrbotten, fylles ett högst afsevärdt försvarsbehof. Att tillgodose detta genom att nyuppsätta kavalleri i Norrbotten komme gifvetvis att medföra ännu större kostnader än hvad den nu föreslagna, enligt min uppfattning ur försvarssynpunkt synnerligen väl grundade omgrupperingen af kavalleriet föranleder.

Såsom redan framhållits, föreligger icke nu fråga om omedelbar förflyttning af fem skvadroner ur Skånska husarregementet till Norrbotten, utan endast om beredande af möjlighet därtill genom ändring uti aftalet med Hälsingborgs stad. Den nya öfverenskommelsen, som vunnits genom ömsesidigt tillmötesgående, synes vara fotad på sådana grunder, att den väl må vara förtjänt af att vinna godkännande. För staden måste det anses såsom synnerligen fördelaktigt att omedelbart komma i besittning af det nuvarande exercisfältet och skjutbanan, och för staten blifver det möjligt att utan uppsättning af nytt truppförband tillgodose ett högeligen viktigt försvarsändamål.

De kontanta medel, som af Hälsingborgs stad inlevererats till arméförvaltningens kassa, innestå, enligt hvad arméförvaltningen i skrifvelse den 18 nästlidne mars meddelat, för närvarande i likhet med andra statsmedel i Sveriges riksbank. Beträffande det räntebelopp, som staden jämlikt förslaget till ändradt aftal skulle erhålla å de 50,000 kronor, som skulle återbetalas till staden, synes det lämpligen kunna utgå af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar, som därtill lämna tillgång.

Frågan om expropriation af mark belägen inom det »s. k. farlighetsområdet», hvarmed torde afses i punkt 2 af nu gällande kontrakt omförmälda område, lärer, på särskild framställning, böra af Kungl. Maj:t pröfvas enligt kungl. förordningen den 14 april 1866, angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Under återopande af hvad jag sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att, därest i det med Hälsingborgs stad träffade aftal om förläggning till staden af Skånska husarregementet göres den ändring, att endast fem skvadroner af regementet dit förläggas, de i Riksdagens skrifvelse den 20 maj 1903, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande till staden Hälsingborg af ifrågavarande regementes nuvarande kasernområde m. m., angifna fastigheter må till staden upplåtas under de förändrade villkor, som betingas af stadsfullmäktiges i Hälsingborg beslut härom den 16 innevarande månad.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt, täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, lämna nådigt bifall; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Carl Heijkenkjöld.

Bil. I.

Aftal**mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Hälsingborgs stad angående
upplåtelse af mark för Kungl. Skånska husarregementets
nya kasernetablissemang m. m.**

Sedan Kungl. Maj:t genom härvid i afskrift bifogade nådiga bref den 17. juni 1903 — med godkännande af ett utaf Hälsingborgs stadsfullmäktige, enligt beslut den 3. mars samma år, under förutsättning att ett för Kungl. Skånska husarregementet i dess helhet afsedt etablissemang blefve till Hälsingborgs stad förlagdt, gjordt erbjudande om upplåtelse af mark m. m. för samma etablissemang, jämte skjutbana och öfningsfält — bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att i enlighet med uppgjordt förslagskontrakt sluta aftal med stadsfullmäktige, har mellan kungl. arméförvaltningen, å ena sidan, samt Hälsingborgs stad genom dess stadsfullmäktige, å andra sidan, träffats följande öfverenskommelse:

1:o.

Hälsingborgs stad upplåter med full äganderätt, gravations- och kostnadsfritt till kronan det å bifogade karta med röd linje omslutna området, innehållande i areal omkring 174 hektar. Den del af detta område, som skall användas till tomt för kasernetablissemang, samt så stort område invid Gyhults anhaltstation å västkustbanan, som erfordras till aflastnings- och upplagsplats för byggnadsmaterialier, äfvensom mark för anläggning af väg från anhaltsstationen till byggnadsplatsen skall till kronan afträdas, då sådant erfordras. Den återstående delen af marken skall, fri från byggnader, afträdas den 14 mars 1905; dock skall densamma senast under år 1904 genom stadens försorg och på dess bekostnad igensås med gräs för att vid afträdandet vara lämpligt till exercisplats.

2:o.

Den å kartan med fulldragen blå linje omslutna marken, till hvilken staden eller dess rättsinnehafvare bibehåller ägande- och brukningsrätten,

skall på det sätt få af Kronan disponeras att, då sådant af vederbörande militära myndigheter anses erforderligt, densamma skall helt och hållet utrymmas, på det att regementets skjutöfningar må kunna i riktning mot detta område obehindradt äga rum. De byggnader, som äro belägna därinom, skall staden vara skyldig att borttaga, så snart detta påfordras. Å de tider af året, då markens beträdande icke förorsakar skada å där växande gröda, skall området stå till regementets förfogande för äfven andra öfningar.

3:o.

Staden medgifver, att den emellan det i mom. 1 omförmälda exercisfältets östra gräns och den s. k. Bergavägen belägna, 25 meter breda jordremsan icke må bebyggas utan endast användas till vägens utvidgning.

Till säkerhet för denna servitutsrätt äfvensom för beståndet af den Kronan tillförsäkrade rätt öfver det i mom. 2 omförmälda området, förbinder sig staden att uti ifrågavarande jordområden förskaffa Kronan in-teckning, gällande framför alla andra områdena möjligen vidhäftande gravationer.

4:o.

Regementets kallbadhus får förblifva på dess nuvarande plats med fritt tillträde till detsamma, intill dess staden kan anskaffa annan plats för dylikt badhus, närmare det blifvande kasernetablissemanget.

5:o.

Staden skall ett år efter därom framställd begäran hafva kostnadsfritt för Kronan till etablissemangets gräns framdragit ledningar för vatten, aflopp och gasbelysning samt vara skyldig att tillhandahålla regementet vatten och gas till pris i enlighet med stadens för förbrukning däraf gällande taxa.

6:o.

Staden förbehålles rätt att å det område, som af staden upplåtes till Kronan, framdraga underjordiska ledningar för vatten, aflopp och belysning; dock att sådana arbeten må ske endast på sådant sätt och å sådana tider, som med hänsyn till undvikande af hinder och olägenheter för regementet och dess öfningar kunna med Kronan öfverenskommas.

7:o.

Staden förbinder sig att till Kronan kontant betala:
 inom utgången af år 1903 ett belopp af *tvåhundredratusen kronor*;
 inom utgången af år 1904 ytterligare *trehundredratusen kronor*: samt
 inom utgången af år 1905 ytterligare *fyrhundredratusen kronor*;
 dock att hvad beträffar sistnämnda utbetalning staden må vara berättigad *dels* att innehålla beloppet, intill dess staden aftalsenligt fått emottaga den fasta egendom, som Kronan, enligt hvad i nästföljande punkt bestämmes, skall till staden upplåta, om detta icke skett före utgången af år 1905,

dels ock att å beloppet åtnjuta afdrag med den summa, hvarmed kostnaden för uppförandet af det nya kasernetablissemang kan komma att understiga 2,247,000 kronor, därvid emellertid staden förbinder sig att godkänna den kostnadsuppgift, som af kungl. arméförvaltningen lämnas.

8:o.

Så snart det nya kasernetablissemanget blifvit fullt färdigt och regementet dit inflyttat, samt det nuvarande kasernetablissemanget hunnit fullständigt utrymmas, öfverläter Kronan kostnadsfritt till Hälsingborgs stad detta senare etablissemang jämte kaserntomten samt det nuvarande exercisfältet och skjutbanan, allt med full äganderätt och fritt från in-teckningar.

9:o.

Därest staden ej genom godvillig öfverenskommelse med vederbörande jordägare kan förvärfva den mark, som skall till Kronan med full äganderätt öfverlämnas, utan detta område till större eller mindre del måste af Kronan exproprieras, skall staden godtgöra Kronan alla kostnader såväl för markens inlösande som för expropriationsmålet utförande.

10:o.

Nödiga åtkomsthandlingar för vinnande af lagfart skola af staden tillhandahållas Kronan, i hvad angår den under mom. 1:o här ofvan omnämnda mark, samt af Kronan öfverlämnas till staden, beträffande den under mom. 8:o angifna fasta egendom.

Kostnaderna för lagfarts vinnande bestridas af den, som marken äger. Staden åligger att bestrida kostnaderna för erhållande af de under mom. 3:o omförmälda inteckningar.

Af denna upplåtelsehandling äro två exemplar upprättade, af hvilka kungl. arméförvaltningen samt Hälsingborgs stad erhållit hvar sitt.

Stockholm den 30. september 1903.

G. C:SON BERGMAN.

LUDV. W:SON MUNTHE.

Axel Göransson.

Hälsingborg den 22. september 1903.

På stadsfullmäktiges i Hälsingborg vägnar:

N. PERSSON.

K. E. Norssell.

Vice ordförandens för stadsfullmäktige i Hälsingborg, herr konsuln och kommandören N. Perssons egenhändiga namnteckning bevittnas

FRANS OLSSON.

A. GRÉN.

Bil. II.

Till kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet.

Sedan I uti skrivelse den 18 i denna månad till stadsfullmäktige hafven tillkännagifvit, att det område, som jämlikt punkten 1. i det mellan Eder å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar samt stadsfullmäktige i Helsingborg den 22. och 30. september 1903 upprättade af-talet angående upplåtelse af mark för Kungl. Skånska husarregemen-tets nya kasernetablissemment m. m. skulle, fritt från byggnader, af sta-den till kronan afträdas den 14. nästkommande mars, till följd af ka-sernbyggnadsarbetenas försenande ännu icke är för kronan behöfligt, samt föreslagit,

att med vidtagandet af åtgärder för denna områdesdels befriande från därå befintliga byggnader måtte tillsvidare anstå samt att tiden för densammas afträdande till kronan i från byggnader befriadt skick i stället bestämmas till den 14. mars ett år efter det kungl. armé-förvaltningen å fortifikationsdepartementet därom underrättat stadsfull-mäktige;

få stadsfullmäktige härmed förklara, att stadsfullmäktige utan att därmed hafva afhändt sig någon på kontraktet grundad rätt icke hafva något att anmärka emot föreslagna ändringen.

Helsingborg den 21 februari 1905.

På stadsfullmäktiges vägnar:

OSCAR TRAPP.

K. E. Norrsell.